

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

3 juli 2001

VOORSTEL VAN DECREET

– van mevrouw Sonja Becq c.s. –

houdende wijziging van de successierechten voor zorgkinderen

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. Probleemstelling van de successierechten voor zorgkinderen

Duurzame relatievormen zoals het huwelijk en andere duurzame vormen van samenleven moeten ondersteund worden. Nieuwe, opeenvolgende gezinsverbanden ontstaan, hetzij tengevolge van een overlijden, hetzij tengevolge van een (echt)scheiding. Waar nieuwe zorgrelaties ontstaan moet eveneens gedacht worden vanuit het belang van het kind en de menselijke verbondenheid.

Tegenwoordig is het niet langer zo dat de biologische ouder altijd de opvoedende ouder is. Kinderen en opvoedende ouders mogen van hun situatie niet het slachtoffer zijn. Zorgdragende ouders mogen niet belemmerd of afgeremd worden, wanneer zij verbintenissen kunnen aangaan ten opzichte van kinderen van hun partner, zelfs al zijn zij geen biologische ouder maar een 'zorgende' ouder. Dit is in de eerste plaats in het voordeel van het kind zelf, maar ook in het voordeel van de zorgouder die zijn affectieve band moreel en desgevallend ook wettelijk ondersteund ziet. Kinderen groeien meer en meer op in nieuw samengestelde gezinnen? Ook deze kinderen hebben behoefte aan zekerheid en duidelijkheid. Er moet bijzondere aandacht gaan naar de ondersteuning en de achtergrond van nieuw samengestelde gezinnen en één-oudergezinnen.

Uit onderzoek van Kind en Gezin blijkt dat bij kinderen onder de 12 jaar er meer dan 11% leeft in een nieuw samengesteld gezin. Van deze 11% leeft 4% bij samenwonende ouders (beide of één van beide natuurlijk) en 5% van deze –12 jarigen leeft in een éénoudergezin. Van de plus-12 jarigen zijn geen concrete cijfers bekend, maar er mag van een lichte stijging uitgegaan worden. Meer dan 10% van de kinderen maakt dus deel uit van een nieuw samengesteld gezin. In dit nieuwe gezin wordt niet noodzakelijk een nieuwe juridische ouder-kindrelatie vastgelegd zoals via adoptie na een tweede huwelijk of via gezamenlijke erkenning ingeval van samenwonende partners. In sommige situaties, zoals bij partners van hetzelfde geslacht is een wettelijke vertaling van deze zorgrelatie trouwens onmogelijk (ook na het federale wetsontwerp dat het zgn. homohuwelijk regelt). Volgens de Federatie Werkgroepen Homosexualiteit heeft 14% van de lesbiennekoppels en 8% van de homokoppels kin-

deren. Om deze zorgrelatie toch enige rechtszekerheid te bieden werden in de Kamer van volksvertegenwoordigers voorstellen geformuleerd door volksvertegenwoordiger Servais Verherstraeten.

Maar ook op Vlaams niveau kunnen wij deze zorgrelatie morele erkenning en ondersteuning bieden.

Zonder te raken aan het wettelijk erfrecht willen wij zorgouders en zorgkinderen in aanmerking laten komen voor een verlaagd successierechtentarium, met name op het niveau van de wettige kinderen. Het is pure onrechtvaardigheid dat mensen die jarenlang zorg voor elkaar hebben gedragen, of hebben samengewoond als vreemden voor elkaar beschouwd worden op het moment dat één van hen overlijdt. In het huidige voorstel van decreet worden de bestaande ongelijkheden in de materie van de successierechten voor zorgkinderen weggevoerd.

Met deze regeling wordt niet geraakt aan de wettelijke erfrechtregeling. Er wordt enkel een onrechtvaardigheid in de tarieven van de successierechten weggewerkt. Zowel een onrechtvaardigheid ten aanzien van "zorgkinderen en zorgrelaties" in het algemeen, als meer specifiek met betrekking tot stiefkinderen.

Er blijft dus wel nog steeds vereist dat de erflater zijn of haar zorgkind, of in voorkomend geval de zorgouder, via een testamentaire beschikking begunstigt.

2. Huidige situatie.

Vandaag stellen wij immers een groot onderscheid vast tussen het successierechtentarium voor wettige kinderen en dat voor zorgkinderen.

Successierechtentarium wettige kinderen :	Successierechtentarium dat van toepassing is voor 'zorgkinderen' :
0 tot 2 miljoen : 3%	0 tot 3 miljoen : 45%
2 tot 10 miljoen : 9%	3 tot 5 miljoen : 55%
vanaf 10 miljoen : 27%	vanaf 5 miljoen : 65%

Voor zorgrelaties is er enkel een beperkte oplossing wanneer ouder en kind onder hetzelfde dak wonen. Zij kunnen dan een beroep doen op de regeling van de "gemeenschappelijke huishouding" die thans in de regelgeving op de successierechten voor samenwoners is ingeschreven. Vaak is het echter zo dat de zorgkinderen reeds volwassen zijn en

niet meer met hun ouders samenwonen op het moment dat een erfenis openvalt.

Zorgkinderen die het huis verlaten hebben (studie, werken, alleen wonen of samenwonen) vallen onder het tarief 'derden' wanneer hun zorgouder hun graag een deel van de erfenis (buiten het reservatair gedeelte) wil nalaten.

Ook stiefkinderen zijn sterk benadeeld wanneer de echtgeno(o)te van hun wettige ouder hun via testament een legaat wil nalaten. Immers, zij kunnen enkel genieten van een verlaagd tarief wanneer de wettige ouder nog in leven is op het moment van het openvallen van de nalatenschap.

Een voorbeeld. Wanneer een weduwnaar met 2 kinderen hertrouwt, dan kunnen deze 2 kinderen van hun stiefmoeder slechts erven tegen een gunstig tarief, wanneer de stiefmoeder vóór hun (wettige) vader overlijdt. Een éénduidige en klare verantwoording hiervoor kan niet gevonden worden. Deze ongerijmdheid moet weggewerkt worden.

3. Wat moet mogelijk worden ?

Zonder te raken aan het wettelijk erfrecht en het vrije beschikkingsrecht van de erflater moet het mogelijk gemaakt worden dat zorgkinderen (en stiefkinderen) niet langer als derden beschouwd worden in het successierecht.

Om dit verlaagd tarief zowel mogelijk te maken voor een legaat van de ouder voor het kind, als van het kind voor de ouder, spreken wij van een *duurzame emotioneel-affectieve zorgrelatie*. De facto kan de attitude van het kind naar de ouder niet als "zorgend" worden bestempeld, doch de onderlinge relatie is wel een emotioneel-affectieve "zorgrelatie", wat meer veronderstelt dan een affectieve band. In deze zorgrelatie moet ook sprake zijn van enige duurzaamheid.

Concreet zien wij deze voorwaarden vertaald als volgt :

- Gedurende de periode voor het openvallen van de nalatenschap, minstens 1 jaar ononderbroken bij de zorgouder wonen. Het gedurende één jaar samenwonen op hetzelfde adres wordt beschouwd als een vermoeden iuris tantum (tot bewijs van het tegendeel). De periode van 1 jaar lijkt niet echt lang om deze duurzaamheid aan te tonen, maar gezien de bestaande regeling inzake samenwoners, willen wij ons hieraan houden.

- Tegelijk vragen wij het bewijs van het verkrijgen van kindergeld of wezentoelage voor de minderjarige of het gezamenlijk ingeschreven zijn in éénzelfde ziekenboekje. Kindergeld dient hier in de ruime zin geïnterpreteerd te worden en kan dus onder meer ook van buitenlandse oorsprong zijn, een toelage voor een gehandicapt kind of een gedeeltelijke kinderbijslag naar aanleiding van het verblijf van het kind in een instelling.

4. verkrijgingen in tussen broers en zussen en anderen

De bestaande progressieve tarieven van toepassing in de zijlijn (en tussen zgn. anderen) worden vervangen door een vlak tarief van 35% tussen broers en zussen en voor alle anderen (inbegrepen neven en nichten die erven van tantes of ooms) 45 %.

De bedoeling van een progressief tarief bestond erin om rekening te houden met de draagkracht van de betrokkenen. Bij vererving in de zijlijn is het erfdeel dat de betrokkene ontvangt echter niet of nauwelijks gerelateerd aan de draagkracht.

Gezien een groter aantal mogelijke begunstigten zullen de erfdelen vaak lager liggen. In de zijlijn is vererving, bij gebrek aan directe descendanten, eerder accidenteel gegeven. Met de eenvoud in de tarifiëring wordt een positief effect beoogd naar aangifte.

5. Indexatie van bedragen

Wij achten het wenselijk, net zoals ook voor de belastingschalen, de in dit decreet vastgelegde bedragen te indexeren.

6. Bevoegdheid van het Vlaams Parlement

Voortgaand op de argumentatie van het advies van de Raad van State met betrekking tot het decreet successierechten voor samenwoners zijn wij van oordeel hiervoor bevoegd te zijn in het Vlaams Parlement. Na de goedkeuring van het Lambertakkoord kan hierover geen twijfel meer bestaan.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar

Artikel 2

De bestaande progressieve tarieven van toepassing in de zijlijn (en tussen zgn. anderen) worden vervangen door een vlak tarief van 35 % tussen broers en zussen en van 45% voor alle anderen (inbegrepen neven en nichten die erven van tantes of ooms).

Dit wordt ingegeven door volgende elementen :

- De oorspronkelijke bedoeling van een progressief tarief is om rekening te houden met de draagkracht van de betrokkenen. Bij vererving in de zijlijn is het erfdeel dat de betrokkene ontvangt echter niet of nauwelijks gerelateerd aan de draagkracht.
- Gezien een groter aantal mogelijke begunstigen zullen de erfdelen vaak lager liggen.
- In de zijlijn is vererving, bij gebrek aan directe descendenten, een eerder accidenteel gegeven.
- Met de eenvoud in de tarifiëring wordt een positief effect beoogd naar aangifte.

Artikel 3

Het voorstel tot wijziging (vervanging) van het huidige artikel 50 van Wetboek van Successierechten bevat verschillende gelijkstellingen. Om de verschillende gelijkstellingen te visualiseren wordt gebruik gemaakt van een nummering. Voor de gelijkstelling als bedoeld onder 2° (waaronder ook de verkrijgingen vallen tussen stiefouder en een stiefkind zodat deze niet langer afzonderlijk dienen te worden vermeld) worden dezelfde voorwaarden gehanteerd als in de gevallen als bedoeld onder 1°

- Het eerste punt herformuleert de bestaande wetgeving zowel voor gehuwden als voor samenwonenden.

- In het tweede punt wordt een oplossing geboden voor de **relatie stiefkind-stiefouder**. In de huidige wetgeving kunnen zij immers enkel genieten van een verlaagd tarief wanneer de wettige ouder nog in leven is op het moment van het opvallen van de nalatenschap.
- Daarnaast wordt eveneens in een gelijkstelling voorzien voor personen die verbonden zijn door een **zorgrelatie**. Door het invoeren van de zorgrelatie kan ook voor meer complexe samenlevingsvormen – waarin zorg voor mekaar wordt opgenomen – het percentage rechte lijn toegepast worden.

Zonder te raken aan het wettelijk erfrecht en het vrije beschikkingsrecht van de erflater moet het mogelijk gemaakt worden dat zorgkinderen niet langer als derden beschouwd worden in het successierecht.

Om dit verlaagd tarief zowel mogelijk te maken voor een legaat van de ouder naar het kind, als van het kind naar de ouder, spreken wij van een **duurzame emotioneel-affectieve zorgrelatie**. De facto kan de attitude van het kind naar de ouder niet als "zorgend" worden bestempeld, doch de onderlinge relatie is wel een emotioneel-affectieve "zorgrelatie", wat meer veronderstelt dan een affectieve band. In deze zorgrelatie moet ook sprake kunnen zijn van enige duurzaamheid !

Concreet zien wij twee voorwaarden als weerlegbaar vermoeden van het bestaan van de zorgrelatie :

- een gezamenlijke domiciliëring gedurende minstens één ononderbroken jaar te bewijzen door een uittreksel uit het bevolkingsregister (voorwaarde die thans ook geldt voor de samenwoners)
- ofwel het verkrijgen van kindergeld of wezen-toelage voor de minderjarige of het gezamenlijk ingeschreven zijn in éénzelfde ziekenboekje.

Kindergeld dient hier in de ruime zin geïnterpreteerd te worden en kan dus onder meer ook van buitenlandse oorsprong zijn, of een toelage voor een gehandicapt kind.

Artikel 4

Het huidige artikel 52² houdt een strenge regeling in voor adoptiekinderen, die niet langer strookt met

het gedachtegoed achter het nieuwe artikel 50. Daarom wordt het volledige artikel 52² opgeheven. Wie beweert dat dit de poort openzet voor misbruiken, vergeet dat op grond van artikel 48 van dit wetboek het samen ingeschreven zijn gedurende 1 jaar voor het overlijden ook een voldoende voorwaarde is voor een verlaagd tarief.

Artikel 5

Het "door de wet geroepen" zijn is vereist voor de vermindering "in rechte lijn", Deze beperking wordt opgeheven zodat de vermindering geldt voor alle afstammelingen.

Door het invoeren van vlakke tarieven in Tabel II is het niet langer noodzakelijk om te voorzien in verminderingen voor verkrijgingen tussen deze categorieën. Deze vermindering worden in het nieuwe voorstel dan ook niet meer opgenomen.

Ook wordt voorgesteld om de huidige vermindering van 3000 frank (78 euro) met 1000 frank op te trekken (tot 100 euro).

Artikel 6

Indexatie van de bedragen, zowel in art 48, 54bis en 56, volgens index van de consumptieprijzen 1 september 2001. Deze aanpassing gebeurt driejaarlijks, met ingang vanaf 2001.

Sonja BECQ

VOORSTEL VAN DECREET**Artikel 1**

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid

Artikel 2

Wat het Vlaamse Gewest betreft wordt in artikel 48 van het Wetboek der Successierechten, vervangen bij decreet van 20 december 1996, gewijzigd bij decreten van 15 april 1997, 15 juli 1997, 30 juni 2000 en 1 december 2000, Tabel II vervangen door wat volgt :

Tarief toepasselijk tussen broers en zussen	Tarief toepasselijk tussen anderen
35%	45%

Artikel 3

Wat het Vlaamse Gewest betreft wordt artikel 50 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij decreet van 20 december 1996, vervangen als volgt :

" Artikel 50

Het percentage van het recht in rechte lijn, tussen echtgenoten of tussen samenwonenden is eveneens van toepassing :

- 1° voor legaten en hiermee gelijkgestelde verkrijgingen tussen personen die uit de echt of van tafel en bed gescheiden zijn of die voorheen samenwoonden wanneer zij een gemeenschappelijk kind of afstammeling hebben ;
- 2° voor legaten en hiermee gelijkgestelde verkrijgingen tussen een kind of afstammeling en de persoon waarmee de overleden ouder gehuwd was of samenwoonde ;
- 3° voor legaten en hiermee gelijkgestelde verkrijgingen tussen personen verbonden door een zorgrelatie.

In het eerste lid, 1° en 2° moet de ex-samenwonende legataris bewijzen dat hij met de erflater heeft

samengewoond overeenkomstig de bepalingen van boek III, titel Vbis, van het burgerlijk wetboek, of, door alle middelen van recht, maar met uitzondering van de eed, dat hij met de erflater gedurende minstens één jaar ononderbroken een gemeenschappelijke huishouding heeft gevoerd.

Voor de toepassing van dit artikel wordt onder personen verbonden door een zorgrelatie verstaan : de personen, waarvan één van hen bij het ontstaan van de zorgrelatie minderjarig is, tussen dewelke er voorafgaand aan het overlijden van één van hen een blijvende emotioneel-affectieve zorgende relatie werd opgebouwd. Een uittreksel uit het bevolkingsregister, dat de gezamenlijke domiciliëring gedurende minstens één ononderbroken jaar aantoonst, houdt, samen met ofwel het verkrijgen van kindergeld of wezentoelage voor de minderjarige of het gezamenlijk ingeschreven zijn in éénzelfde ziekenboekje, een weerlegbaar vermoeden van het bestaan van de zorgrelatie.

Artikel 4

Wat het Vlaamse Gewest betreft wordt artikel 52² van hetzelfde Wetboek, opgeheven.

Artikel 5

Wat het Vlaamse Gewest betreft worden in artikel 56 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij decreet van 20 december 1996 en gewijzigd bij decreet van 15 juli 1997, 30 juni 2000 en 1 december 2000, de volgende wijzigingen aangebracht :

- 1° het eerste lid wordt vervangen door :

'De rechten van successie verschuldigd uit hoofde van een verkrijging in de rechte lijn, tussen echtgenoten of tussen samenwonenden worden, indien de netto-verkrijging niet meer bedraagt dan 50.000 EUR, verminderd met 500 EUR vermenigvuldigd met $[1 - (\text{netto-verkrijging} / 50.000)]$

- 2° in het tweede lid worden de woorden : '3000 Fr.' vervangen door de woorden '100 EUR' en worden na de woorden 'de overlevende echtgenoot' de woorden 'of samenwonende' ingevoegd.

- 3° het derde, vierde en vijfde lid worden geschrapt.

Artikel 6

Wat het Vlaamse Gewest betreft worden alle in de artikelen 48, 54bis en 56 van hetzelfde Wetboek vermelde bedragen met ingang vanaf 1 januari 2002, driejaarlijks herzien op basis van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen.

Artikel 7

Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2002

Sonja BECQ

Johan DE ROO

Wivina DEMEESTER-DE MEYER
